

“Jeg har slugt en fugl, og den bliver ved med at synge, at livet er stort og underfuldt.”

En hymne til livet. En hymne til ungdommen. En hymne til jer!

Kære studenter, kære fantastiske og kærlige mennesker. Hver og en. Nu sidder I der med de smukkeste huer og *shiner* så smukt. I dag er det jeres dag. For i dag fejrer vi jer – og vi fejrer livet. For I er ikke blot studenter. I er mit håb og mine yndlingsmennesker i en verden, der både kalder på mod og på næstekærlighed. I er det levende bevis på, at lyset ikke slukkes, selv når verden bliver mørk og går fra forstanden- og hvor alting altid er som aldrig før.

Men i dag er ikke bare en festdag. Det er også et vidnesbyrd. Om livskraft, om ånd, om mod. I dag slutter noget – men noget endnu større begynder. Og I sidder der i jeres stiveste puds med hjerterne åbne og med en uendeligt lys og evig sommer foran jer.

Jeg er så stolt af jer alle sammen, uanset hvordan eksamen gik. Jeg er stolt af jer der toppræsterede, men jeg er lige så stolt af jer, der kæmpede og lige klarede skærene. For jeg er ligeglad med karakterer, men jeg er ikke ligeglad med jer. For I gør mig så glad hver dag, og I har givet mig, jeres lærere og skolen så meget. Nu skal I ud og gøre verden til et bedre sted. Og det kan netop I gøre. For I lyser mere op i en tid, hvor den største mangel i vores samfund er manglen på lidenskab. Den har I heldigvis i blodet.

Samtidig er jeg også vemodig og trist i dag. For jeg har kun lige lært jer at kende, og nu forsvinder I ud af mit og vores liv. Årgang 2025. I har betydet alt for mig, og derfor vil jeg sende en personlig tak til jer alle. Ikke bare fra rektor, men fra Henrik. Randersdrengen på Østerbro, som til tider har været en presset mand de sidste 10 måneder.

Jeg startede i september og var åbenlyst en rookie. En provinsrektor med svedige hænder og alt for mange ord, der ikke helt slog til – i hvert fald ikke behind the scene. For alt det jeg troede, jeg kunne, det kunne jeg pludseligt ikke, og jeg har måttet genopfinde mig selv. Jeg overvurderede min evner gevaldigt og er blevet sendt til tælling flere gange. Men det gik – på grund af jer. Fordi I gør mig så fantastisk glad, og fordi jeg mærkede en varme og en kærlighed, som jeg ikke før

har mødt fra elever. Fra jer dejlige mennesker. Det her kunne være gået på mange måder. Men det blev godt. Og det blev godt, fordi I gjorde det godt. I har været hjertevarme, åbne, sjove, nysgerrige og modige. I har båret mig ind i fællesskabet, selvom jeg var ny og på udebane. I har givet mig følelsen af at høre til. I har set mig, som jeg har forsøgt at se jer. Det glemmer jeg jer aldrig for. Tak fordi I har taget imod mig. Tak fordi I har vist mig, hvad NSG er, når det er smukkeste. Tak for jeres omsorg – og tak for jeres kærlighed til denne skole og til hinanden. Tak fordi I hver dag giver os voksne sortseere håb og fået os til at tro på fremtiden. I er som at drikke champagne om morgenen!

Så den her tale er en hymne til jer, til livet og til ungdommens mod. Til det håb, som vi alle har brug for, og som I inkarnerer. Som Vaclav Havel så smukt har skrevet, så er: *"Håb ikke en forudsigelse. Det er at sætte en kurs for ånden, at sætte en kurs for hjertet. Håb er en evne til at arbejde for noget, fordi det er godt (..). Det er ikke overbevisningen om, at noget vil ende godt, men visheden om, at noget giver mening, uanset hvordan det ender"*.

Det er smukke og rigtige ord! Og vi skal huske, at verden er kun ond, hvis man bliver slave af den.

Og jeg vil starte et måske dystert og trist sted. Ved Ryvangens tavse pæle for 80 år siden. Med et ungt menneske som gav det dyrebareste han havde. Sit liv. For nogle af jer ved, at jeg af og til går tur i Mindelunden få kilometer fra vores skole og stadig får sug i maven, når jeg ser gravene for alle de frihedskæmpere, som gav deres liv for Danmark. De fleste af dem var på jeres alder, da de blev taget af GESTAPO og tortureret på Shellhuset. Og mange af dem endte deres liv en tidlig morgen i Ryvangen med bind for øjnene - bundet op ad en af de tre pæle og skudt brutalt af Wehrmachtssoldater. 202 primært unge mennesker på jeres alder mødte den skæbne. Som flere skrev i deres afskedsbreve: Nogen må dø for at andre kan leve. På henrettelsespladsen står der i dag en mindeplade med disse smukke ord af Kaj Munk:

Drenge, I drenge som døde.

*I tændte for Danmark i dybeste mulm
en lysende morgenrøde'*

En af de unge drenge, som døde for sin overbevisning og for et frit Danmark, hed Kim Malthe-Bruun – kun et par år ældre end jer. Han gik på Stenhus Kostskole i Holbæk, stak til søs som 17-årig og vendte tilbage til Danmark i 1944 for at træde ind i modstandsbevægelsen. Han følte, han måtte gøre noget mod ondskaben og den brutale tyske besættelsesmagt.

Han blev taget af GESTAPO og dømt til døden og henrettet få uger før krigens slutning, fordi han havde hjulpet med våbentransporter over Øresund, sabotager mod tyskerne og illegalt arbejde. Han blev skudt i Ryvangen d. 6. april 1945, 21 år gammel. Kim er noget helt særligt, og når jeg besøger hans grav og læser hans dagbog og breve, så minder han mig om jer. Om jeres tilgang til livet. Han kunne være en af jer.

For Kim var en ung idealist, drømmer og inkarneret livselsker. Positiv og livsglad. Et menneske, der altid så det gode i andre mennesker, og som aldrig blev bitter på tilværelsen. Selv ikke da han sad i Vestre Fængsel i celle 25 med en dødsdom i kroppen. Selv ikke når han blev tortureret og mishandlet af GESTAPO. Over sin dør **til celle 25** skrev han: "Home Sweet Home."

Og til sin mor skrev han: "*Jeg har slugt en fugl, og den bliver ved med at synge, at livet er stort og underfuldt.*" Tænk lige over det et øjeblik. Midt i dødens stund og krigens mørke valgte han ikke bitterheden, men håbet. Ikke passiviteten, men handlingen.

Når man læser "Kim Malthe-Bruuns dagbog og breve 1941-1945", så forstår man, at den sangfugl i brystet aldrig forstummede i hans liv. I de ord, han skrev, lyder en hymne til tilværelsen, og det mest slående ved Kims breve er, at han aldrig ser sig selv som hovedperson i livet. Han anså tilværelsen for at være større end ham selv og selve livet som en sang, der gav genlyd i hans sind. Han nægtede at blive bitter. Han nægtede at se sig selv som hovedperson. Han levede for noget større, han levede for andre, og for ham var livet både en gave og en opgave. Og han døde med håb om en bedre verden i hjertet.

Til sin mor skrev han videre: "*Min egen lille elskede Mor. Tak for hvert eneste kærligt Ord og for al din gode Kærlighed. Vær stolt af mig, for jeg dør med åbne øjne. (..) Jeg har noget, der lever og brænder i mig – en kærlighed, en inspiration, kald det hvad du vil, men noget som jeg endnu slet ikke kan finde udtryk for. Nu*

dør jeg, og jeg ved ikke, om jeg har tændt en lille flamme i et andet sind, en flamme, som skal overleve mig, men endda er jeg rolig, for jeg har set og ved, at naturen er rig, ingen mærker, om nogle enkelte spirer bliver trådt under fode og dør derved. Hvorfor skulle jeg så fortvivle, når jeg ser al den rigdom, som endda lever”

Kim satte sig selv i tjeneste for en højere sag. Ikke for ære, ikke for anerkendelse. Men for friheden. For mennesket. For fællesskabet. Han levede, som I lever: Med mod, med åbenhed og med hjerteblood. Nogle af hans sidste ord skal vi tage til os i dag, hvor man nogle gange føler det, som om vi løber væk fra en dyb afgrund, der indhenter os bagfra:

”Men husk og det skal I alle huske, at drømmen ikke må være at nå tilbage til den tid inden krigen, men at drømmen for jer alle, unge og gamle, skal være at skabe et ikke ensidigt, men rent menneskeligt ideal for os alle”.

Det ideal og den tilgang til livet resonerer så stærkt - også i år 2025. For Kim døde for, at vi i dag kan fejre vores frihed og husker os på at kæmpe for noget større end os selv. Hans offer er ikke historiens fodnote. Det er frihedens fundament.

Og ja, det er ikke sikkert, I selv har tænkt over spørgsmålet endnu, men det kommer her: "Hvis jeg havde levet dengang, hvad ville jeg så have valgt at gøre?" Det spørgsmål har Kim efterladt os med. Og det spørgsmål kalder på mere end ord. Det kalder på mod og handling.

Det er et spørgsmål, vi ikke må skubbe fra os. For det er ikke kun et historisk spørgsmål – det er også et nutidigt spejl. Hvad vælger vi at gøre i dag, når vi ser uretfærdighed, klimaforandringer, krig, had og håbløshed? Hvad vælger vi at gøre, når systemet svigter de mest sårbare? Når mennesket reduceres til præstation, profit eller kanonføde?

Det kræver en særlig form for mod. Ikke altid det larmende. Ikke heltemod i traditionel forstand. Men det stille, seje, vedholdende mod til at blive ved – til at tænke selv. Til at tro på noget. Til at leve – og til at kæmpe for at gøre livet godt for andre. Til kærlighedshandlinger.

Det mod ser jeg i jer. For I har også valgt – midt i en tid, hvor verden hærges af krige og despoter, af altædende algoritmer, af voksne der belærer og af samfund,

hvor for meget måles i præstation, tempo og clickbaits. I har valgt at være rigtigt til stede for hinanden på den her smukke skole med lydhøre hjerter. I har været der for hinanden. I har elsket livet og givet os andre håbet tilbage.

Jeg har set det i hverdagen, til messerne med Daniel og Rikke, til fællesarrangementerne, til demonstrationer, til OD-dagen, til den amerikanske valgaften, til samlingerne, til alle de dejlige sociale arrangementer, som foregår i skolens klubber - og jeg så det også sidste skoledag, hvor I lavede de smukkeste, de sjoveste og de mest menneskekærlige fortællinger i Englesalen. I er jeres helt egen kærlighedsbastion – midt i en verden, der synes at være gået fra forstanden. I handler. I engagerer jer. I siger fra. Og I siger til. I gør det på jeres egen og stilfærdige og kærlige måde i den her helt særlige kærlighedskatedral.

I er dem, vi andre har ventet på. Jeres valg, jeres stemmer og jeres handlinger former fremtiden på jeres måde. Og måske er det netop den tanke, vi skal tage med os i dag: At frihedskampen aldrig er ovre. Den skifter bare form. Og jeres kamp er en anden end under besættelsen. I er kærlighedens, empatiens og omsorgens jæger-soldater midt i en hjerteløs verden.

Og I kæmper kampe – også indeni jer selv for at slå til: Imod præstationspres, et samfund på speed, perfektionskultur, sammenligningshelvede på sociale medier og både politikere, meningsdannere og voksne, som bare siger, at I skal lære at glemme jer selv, tage jer sammen - og så for øvrigt lade være med at tale i diagnosesprog. I min verden bliver I talt ned til, og det er på tide, at vi voksne siger undskyld for det totalt vilde eksperiment, vi har udsat jer for. I har ikke selv valgt at blive født ind i en konkurrencestat-tidsalder med evige reformer, testregimer og et evigt pres for at skynde sig og vælge rigtigt. Vi skylder jer mere fred og ro – og tid til at nyde hverdagen.

I min bog "Det er ikke de unge, den er gal med, det er samfundet" skriver jeg om de systemer og strukturer, der nogle gange river de mest sårbare med sig i et samfund på reformsteroider. Om de unge, der møder uretfærdighed i stedet for omsorg. Som bliver behandlet som sager og ikke som sjæle. Nogle af jer har prøvet det. Men I er heldigvis kommet på en skole, hvor vi tror på, at varme fællesskaber, meningsfulde relationer og ægte nærvær er det, der gør forskellen.

Det er ikke bare skolesnak. Det er livsvigtigt. For lys uden varme slår som lynet ihjel.

Og det er ikke jer, der er noget galt med. Det er samfundet. Det er os voksne, der har mistet modet, mistet retningen og mistet troen på forandring. I står derimod med blikket løftet, med hjertet åbent og med håbet intakt. I har på lange stræk trodset perfektionskulturen, gennemskuet ligegyldighederne og insisteret på det, der betyder noget. I har formået at holde fast i det menneskelige. I har vist os, hvad mod er. Ikke bare det ydre mod. Men modet til at være sårbar. Til at stå op, når andre tier. Til at bære et ansvar, I aldrig bad om – men som I tog på jer alligevel. I har givet os håbet og kærligheden tilbage. Og det er ikke småting. Det er det største.

Jeg har lyttet meget til en sang på det seneste, som jeg også spillede til min datters konfirmation tilbage i maj. En sang af Søren Huss, der hedder 'Undertiden'. Sangen er skrevet til Søren's datter, som oplevede det smertelige at miste sin mor i en tragisk ulykke. Men sangen handler også om noget universelt, noget som mange af os voksne måske genkender. Jeg gør i hvert fald. Den evige følelse af dårlig samvittighed. En erkendelse af at vi voksne alt for ofte lever i et parallelt liv. At vi jager rundt i hamsterhjulet, mens livet – og dem, vi elsker – passerer forbi i baggrunden. Livet drejer sig om at være nærværende i det nærværende. De fleste af os voksne er desværre ofte fraværende i det nærværende og nærværende i det fraværende. Den her sang siger det så smukt. Det er en apologi. En undskyldning. Fra os voksne til jer. Hør omkvædet:

*Hvis mine ord har bundet dine tanker
Mine blikke formørket din dag
Hvis mine tårer har stækket din begejstring
Ta'r jeg dem tilbage
Livet er kort målt i tid rundt om solen
Men det' så højt som din tanke kan nå
Og så dybt som dit hjerte tør falde
Uden at gå i stå*

Det er hjerteskræende ærligt. Og det rammer mig som far og også som rektor. For vi voksne skal turde stille os selv det spørgsmål: Er vi til stede? Er vi

nærværende nok? Er vi for belærende og forstår vi egentligt vores børn? Eller lever vi ved siden af, mens ungdommen og vores børn desperat kalder på os? Og måske er det os voksne, den er helt gal med. Den sang vil jeg spille nu og Sarah vil synge til. Den sang er fra alle os voksne til alle jer!

SANG

Hvis vores ord har bundet jeres tanker, hvis vore blikke har formørket jeres dage. Hvis vores tårer har stækket jeres begejstring, så tager vi dem tilbage!

Tak fordi I minder os om de vigtigste i livet. Kærligheden og håbet - og at vi skal leve – ikke bare overleve.

Om lidt skal I ud i verden. Først i pimpede lastbiler og siden ud i livet. Og I går ikke bare ud i verden med karakterer. I går ud med noget langt vigtigere: Med sjæl. Med blik for det andet menneske. Med evnen til at føle tingene – og glædes ved dem. Eller som *Ignatius af Loyola* sagde det – længe før Grundtvig:

”Sjælen bliver ikke mættet og tilfredsstillet af den megen viden, men den bliver det, når den i sit indre levende kan føle tingene og glædes ved dem”

Her på skolen har I aldrig sat bundprop i tilværelsen. Her har I insisteret på, at livet også handler om nærvær og glæde. Om tro. Om alt det, der ikke kan måles.

Og skolen har aldrig været en guld-fabrik for 12-taller og løfteevne. Vi har forsøgt at være det, Grundtvig kaldte en hjertevarm planteskole – et refugium af mening og ånd, hvor unge mennesker kan vokse i både forstand og kærlighed til livet. For I er ikke kun elever. I er altid hele mennesker først. Vi måler ikke mennesker i decimaler, nej, vi øver os i at være mennesker for andre og insisterer på, at alle har ret til at høre til. At fejle. At finde mening og give håb. Og jeg ved, I har været glade for skolen og for jeres dygtige lærere. For alle ansatte. Så jeg vil bede jer give alle ansatte en stor hånd.

At være ung i dag kræver et stort mod og et stort håb. Ikke fordi I ender i Ryvangen som Kim, men fordi livet nogle gange er rigtig svært i en vanvittig verden. I skal ikke bare have modet til at vælge, men også til at *vælge fra*. Det kræver mod at stå fast. Mod at følge sin samvittighed. Mod til at tage den vej, der ikke nødvendigvis er den letteste. Og for nogle af jer har det været svært

undervejs af mange årsager. I har min dybeste respekt. Men I har kæmpet, knoklet og vist os voksne, at I har *The Force*.

Dag Hammarskjöld, tidligere generalsekretær for FN, skrev det smukkeste digt fra sin bog "Vejmærker", som jeg har hængende på mit kontor. Digtet sætter ord på den livsvej, som I nu skal ud på:

Træt

Og alene

Træt

Så sindet gør ondt.

Ned ad klipperne

Siler smeltevandet

Fingrene er stive

Knæene skælver

Det er nu,

Nu du ikke må slippe

Andres vej

har rastepladser

i solen

hvor de mødes.

Men dette er din vej

og det er nu,

nu du ikke må svinge.

Græd,

hvis du kan,

græd

men klag ikke.

Vejen valgte dig –

og du skal takke.

Og da jeg genlæste de linjer, kom jeg til at tænke på jer og på Kim. Igen.

I sit sidste brev til sin mor skrev han:

"Jeg er kun en lille ting, og min person vil snart være glemt, men den idé, det liv, den inspiration, som fyldte mig, vil leve videre"

Han græd måske. Men han klagede ikke. Og han svigtede ikke. Han gik sin vej. Den, der havde valgt ham.

Og det er ikke for at lægge vægten af historien på jeres skuldre. Det er for at sige: I har noget i jer, som minder om det. I har allerede vist, at I kan tage ansvar. At I vil noget. At I er *mennesker for andre* – sådan som vi håber, I er vokset op til at blive her på skolen.

Så gå jeres vej. Altid frejdigt, når I går. Ikke nødvendigvis den vej, andre har tegnet for jer. Men den, jeres hjerte og samvittighed kalder jer til.

Græd, hvis I må. Men klag ikke. Verden har nemlig brug for jer. Og I har det, der skal til.

I skal turde insistere på varme og håb, selv når verden virker som en isvinter. I har gjort det. I har set hinanden. I har været et menneskeligt vidnesbyrd om, at intet menneske er en ø, og at man godt må være bange, men ikke give op. Husk at afmægtighed er den ægte fjende. Det er det rovdyr, der ikke må æde jer og få håbet til at forsvinde. Håbet handler om, at det giver mening at blive ved, selvom man ikke kan se lyset. Som Kim gjorde det.

Og I minder mig om Kim. I minder mig om, at det vigtigste ikke er karaktererne, men karakteren. Ikke resultaterne, men relationerne. Husk jeres indre Kim, og husk at livet er underfuldt. Husk at bevare håbet og idealismen! Og for at huske jer alle på det, så skal I have Kims smukke dagbog fra 1941-1945 som studentergave af skolen. Måske læser I den ikke lige nu, men lov mig engang at åbne den, for den emmer af livsmod og livsbegejstring selv i livets sværeste stund.

Og nu skal I videre. Mod det uvisse. Mod friheden. Og så får vi andre blanke øjne.

Gå ud og brænd! Ikke ud. Men for noget. For nogen. For livet. For hellere brænde for en stund end ulme for længe.

Og når I en dag selv står ved livets korsveje, og det hele bliver svært, så husk fuglen i brystet. Husk at livet er stort og underfuldt. Og husk at håb ikke er en

forudsigelse – det er en kurs for hjertet. Og frygt ikke for at jeres liv en dag skal slutte. Frygt mere for at I aldrig begynder at leve.

Tillykke med jeres hue. Tillykke med livet. Tak for jeres mod. Tak fordi I har givet denne skole sjæl og retning. Tak fordi I er de dejlige mennesker, I er! Tak for lyset, I har bragt. Nu skal I gå ud og være det.

Med de ord vil jeg dimittere årgang 2025 på Niels Steensen Grundskole og Gymnasium.

Henrik Vestergaard Stokholm 29. maj 2025